

Motion till riksdagen 2005/06:Ju51

av **Johan Linander m.fl. (c)**
med anledning av prop. 2005/06:177

Åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen avslår proposition 2005/06:177 Åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott och begär att regeringen återkommer till riksdagen med ett nytt förslag i enlighet med vad i motionen anförts.

Inledning

Regeringen föreslår i proposition 2005/06:177 Åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott att tillstånd till tvångsmedelsanvändning, dvs. hemlig teleavlyssning, hemlig kameraövervakning, hemlig teleövervakning samt postkontroll, skall kunna meddelas om det med hänsyn till omständigheterna finns anledning att anta att en person kommer att utöva allvarlig brottslig verksamhet som innefattar en i lagen särskilt angiven gärning.

Varje tillämpning av hemliga tvångsmedel, såsom hemlig övervakning eller avlyssning av enskilda och deras meddelanden, innebär i sig ett allvarligt ingrepp i den avlyssnades eller övervakades integritet. Vid all användning av tvångsmedel är det nödvändigt att göra en avvägning mellan nyttan av användandet av tvångsmedlet och det integritetsintrång som användandet innebär.

Centerpartiet menar att de i propositionen aktuella tvångsmedlen behövs i brottsbekämpningen, vi menar dock att regeringens nu framlagda förslag skulle innebära ett alltför långtgående intrång i den personliga integriteten och behöver omarbetas på flera punkter innan det kan godkännas av riksdagen.

Fel! Okänt namn på

Propositionen och Centerpartiets invändningar

Beviskravet ”kan antas” är för lågt satt

Centerpartiet menar att de i propositionen aktuella tvångsmedlen är viktiga redskap i kampen mot brott och även fortsatt bör användas för att komma åt den grövsta brottsligheten. Centerpartiet menar dock att regeringen går för långt i propositionen i förslaget att tvångsmedel skall kunna användas om det ...”finns *anledning att anta* att en person kommer att utöva allvarlig brottslig verksamhet”... Beviskravet för att få använda tvångsmedel mot en person i dag är att denne är *skäligen misstänkt* för ett visst brott samt att åtgärden är av synnerlig vikt för utredningen om brottet. Centerpartiet menar att det kan finnas anledning att mjuka upp beviskravet ”skäligen misstänkt” men att det är att gå för långt att sänka det till ”kan antas”. En rimlig avvägning skulle kunna vara att sätta beviskravet ”kan misstänkas”. Avvägningen av när hemliga tvångsmedel skall få användas bör göras i ljuset av det arbete Integritetsskyddskommittén skall redovisa om integritetsskyddet i lagstiftningen 2007.

Underrättelseskyldighet

Centerpartiet menar att det skall finnas en underrättelseskyldighet i regleringen kring hemliga tvångsmedel. Underrättelseskyldigheten innebär att den som blivit utsatt för användning av hemliga tvångsmedel skall få information om att han eller hon varit föremål för tvångsmedel så snart informationen inte är till men för utredningen. Om den som varit föremål för exempelvis hemlig teleavlyssning upplever att detta skett på ett inkorrekt sätt eller på felaktig grund skall han eller hon kunna få sin sak rättsligt prövad samt ha rätt att kräva skadestånd om så skulle vara fallet. Detta bör tillföras dagens lagstiftning kring hemliga tvångsmedel såväl som vara en naturlig del i förslaget på utvidgad lagstiftning.

Regeringen har valt att inte presentera förslag på hur en underrättelseskyldighet skulle se ut i propositionen utan konstaterar endast att ”det finns starka skäl att införa en underrättelseskyldighet vid bl.a. det slag av tvångsmedelsanvändning som behandlas i denna proposition” samt att regeringen avser att ... ”inom kort tillsätta en utredning med uppgift att skyndsamt lämna förslag på lagstiftning om underrättelseskyldighet vid användning av tvångsmedel enligt vad som behandlas i denna proposition och annan användning av hemliga tvångsmedel”.

Integritetsskyddskommitténs arbete skall inte föregripas

Integritetsskyddskommittén har i uppdrag att kartlägga och analysera lagstiftning som kan vara integritetskränkande ur ett samlat perspektiv. Regleringen av hemliga tvångsmedel torde enligt Centerpartiets mening vara en viktig del av Integritetsskyddskommitténs arbete. Lagrådet är av samma uppfattning och framför i sitt remissvar att ”i kommitténs uppdrag ingår otvetydigt att kontrollera om tvångsmedel av den typ som nu föreslås lever upp till det integritetsskydd som kan krävas”. Vidare framhåller Lagrådet att ”... det finns aspekter av den nu föreslagna lagstiftningen som skulle vara förtjänta av att övervägas av kommittén i samband med regler som gäller för användningen av tvångsmedel i andra sammanhang”.

Integritetsskyddskommittén skall redovisa sitt arbete 2007. Centerpartiet vill inte sätta kommitténs arbete ur spel genom att skynda fram lagstiftning. Centerpartiet menar tvärtom att det är mycket viktigt att inte föregripa Integritetsskyddskommitténs arbete.

Att regeringen lägger fram ett flertal förslag på lagstiftning som kränker den personliga integriteten samtidigt som Integritetsskyddskommitténs arbete pågår är en bakvänd ordning.

Justitiekanslern har framfört kritik mot propositionen och uppgett sig sakna en helhetssyn i lagstiftningsarbetet, en samlad analys av förhållandet mellan den totala verkan av tvångsmedel och annan övervakning och skyddet för den personliga integriteten. Han påtalar liksom Centerpartiet att Integritetsskyddskommittén fått i uppdrag att analysera detta beträffande den nuvarande lagstiftningen och att det finns anledning att avvakta resultatet av kommitténs arbete innan ytterligare förändringar av stor betydelse genomförs. Sveriges advokatsamfund, Tjänstemännens Centralorganisation, Svenska Helsingforskommittén för mänskliga rättigheter och Svenska avdelningen av internationella Juristkommissionen har alla framfört samma uppfattning. Med undantag av Svenska Helsingforskommittén för mänskliga rättigheter har de sistnämnda remissinstanserna också uppgett att integritetsskyddet inte tillräckligt har beaktats i promemorian.

Bättre parlamentarisk kontroll

Den parlamentariska kontroll riksdagen har av tillämpningen av reglerna om hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning samt hemlig kameraövervakning vid förundersökning i brottmål utövas på grundval av en årlig skrivelse från regeringen som är en redovisning för användandet av hemliga tvångsmedel under föregående år.

Centerpartiet har gjort två tillkännagivanden på nämnda skrivelse, dels vad gäller redovisningens innehåll, dels om en stärkt parlamentarisk kontroll. Beträffande redovisningens innehåll framhöll Centerpartiet att det vore önskvärt med ytterligare information som exempelvis i hur många fall användandet av ett hemligt tvångsmedel varit avgörande för en fallande dom eller i

Fel! Okänt namn på

vilken mån brottsrubriceringen vid tillståndsgivning överensstämmer med brottsrubriceringen vid dom. Beträffande stärkt parlamentarisk kontroll har Centerpartiet tillkännagivit att regeringen skyndsamt bör återkomma till riksdagen med ett förslag om hur tillämpningen av hemliga tvångsmedel kan underställas ökad parlamentarisk kontroll. Centerpartiet menar vidare att om regeringen väljer att föreslå en tvångsmedelsnämnd skall denna sortera direkt under riksdagen där samtliga riksdagspartier har representation.

Regeringen presenterar inte i propositionen något förslag på hur en förbättrad parlamentarisk kontroll skall se ut utan konstaterar endast att "Regeringen kommer inom kort att presentera sin uppfattning om hur den förstärkta granskningen bör utformas. Det är regeringens avsikt att denna förstärkta granskning skall omfatta även den användning av hemliga tvångsmedel som sker med stöd av den nu föreslagna lagen."

Centerpartiet menar att denna förbättring av den parlamentariska kontrollen skall införas senast samtidigt som den föreslagna lagstiftningen. Att först genomföra integritetskränkande lagstiftning och sedan utreda hur den granskande nämnden skall fungera är en bakvänd ordning.

Vissa platser skall vara undantagna möjligheten till användning av hemliga tvångsmedel

Centerpartiet menar att vissa delar av samhället måste vara skyddade från användandet av hemliga tvångsmedel i likhet med de regleringar som regeringen föreslagit om att undanta vissa platser från möjligheten till hemlig rumsavlyssning. Hemliga tvångsmedel skall inte få användas vad gäller advokatkontor, vårdinrättningar, platser för självvård eller redaktioner. Att vissa platser bör vara undantagna möjligheten till användning av hemliga tvångsmedel bör tillföras dagens lagstiftning kring hemliga tvångsmedel såväl som vara en naturlig del i förslaget på utvidgad lagstiftning.

Stockholm den 18 april 2006

Johan Linander (c)

Viviann Gerdin (c)

Claes Västerteg (c)

Agne Hansson (c)

Eskil Erlandsson (c)

Kerstin Lundgren (c)

Jan Andersson (c)